

Liite 3

TURUN ARKKIHIIPPAKUNNAN
TUOMIOKAPITULIN
YMPÄRISTÖKASVATUS-
SUUNNITELMA

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	2
2. HYVÄN KRISTILLISEN YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TUNTOMERKKEJÄ	3
3. KRISTILLISEN YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TAVOITTEET	5
4. OMIEN TYÖNTEKIJÖIDEN, LUOTTAMUSHENKILÖIDEN JA AUDITOIJEN KOULUTTAMINEN	7
4.1. Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden kouluttaminen	7
4.2. Ympäristöryhmän jäsenet ja auditoijat	7
5. HIIPPAKUNNAN SEURAKUNTIEN KOULUTTAMINEN JA TUKEMINEN YMPÄRISTÖASIOIDEN HUOMIOIMISESSA	8
5.1. Hiippakunnalliset koulutukset, joihin kristillinen ympäristökasvatus integroidaan	8
5.2. Ympäristödiplomin hakemiseen ja ylläpitämiseen liittyvät koulutukset	8
5.3. Piispantarkastukset.....	9
6. TIEDON VÄLITTÄMINEN JA KANNANOTOT	10
6.1. Nettisivut	10
6.2. Tuore oliivipuun lehti.....	10
6.3. Kannanotot	11
7. YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN	12
7.1. Kirkon hallinto.....	12
7.2. Alueelliset ympäristötoimijat.....	12

1. JOHDANTO

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin ympäristökasvatussuunnitelman on laatinut ympäristöasiantuntija, FM, MMM Hannele Siltala yhteistyössä tuomiokapitulin työntekijöiden kanssa. Tuomiokapituli on 2.1.2013 pitämässään istunnossa vahvistanut ympäristökasvatussuunnitelman ja se on päivitetyn ympäristöohjelman 2013-2017 liite 3.

Kirkon ilmasto-ohjelmassa kehoitetaan tuomiokapituleja liittämään seurakuntien ympäristökasvatuksen tukemisen ja edistämisen pysyväksi osaksi hiippakunnan koulutus- ja kehittämistoimintaa. Tuomiokapituleita kehoitetaan tukemaan seurakuntia ympäristödiplomihankkeissa tarjoamalla muun muassa asiantuntija-apua. Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli haluaa sitoutua näihin tavoitteisiin konkreettisin toimenpitein, jotka on kirjattu tähän ympäristökasvatussuunnitelmaan.

Tavoitteena on vahvistaa kristillisen ympäristökasvatuksen tietoisuutta ja osaamista hiippakunnallisesti, jotta ympäristötyö olisi luonteva osa seurakunnan perustyötä ja luterilaisen kirkon ydinsanomaa. Yhdistämällä perinteisiin ympäristökasvatuksen menetelmiin kristillinen sisältö voidaan kehittää uusia toimintakokonaisuuksia eri työaloille ja päästä jopa identiteettikasvatuksen tasolle.

Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa pääosa luvuista liittyy talous- ja kiinteistöhallinnon alaisuuteen. Näistä esimerkkeinä ovat luvut taloudesta, jätehuollosta, kiinteistöistä, siivouksesta, keittiöistä, hautausmaista, metsistä ja leirikeskuksista. Toimintaan liittyy selkeimmin ympäristökasvatusta käsittelevä luku. Ympäristökasvatus mielletään usein lasten ja nuorten parissa tehtäväksi työksi. Jos ympäristökasvatusta toteutetaan lisäksi perustyöstä irrallisena ilman selkeää kristillisen kasvatuksen painotusta, saattavat monet seurakunnan toiminnallisen puolen työntekijät kokea Kirkon ympäristödiplomijärjestelmän sekä ympäristökasvatuksen omaan työhönsä kuulumattomaksi.

Tässä ympäristökasvatussuunnitelmassa ympäristökasvatuksella tarkoitetaan kaikkea sitä toimintaa, jonka avulla luterilainen kirkko ja yksittäiset seurakunnat kannustavat kaiken ikäisiä jäseniään ympäristövastuulliseen ja kohtuulliseen elämäntapaan.

2. HYVÄN KRISTILLISEN YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TUNTOMERKKEJÄ

Lähtökohtana Jumalan ehdoton ja liikkeellepaneva rakkaus

- Jokainen ihminen on luotu Jumalan kuvaksi ja olemaan yhteydessä Luojansa.
- Luomiskertomuksessa Jumala katsoi kaikkea luomaansa ja kaikki oli hyvää.
- Kristillinen ympäristökasvatus on parhaimmillaan myös identiteettikasvatusta.
- Luojan täydellisesti luoma ja rakastama ihminen voi oppia hyväksyvistä rakkaudesta käsin pitämään huolta koko luomakunnasta.
- Rakkauden kaksoiskäskey liittyy myös tuleviin sukupolviin ja kaukaisiin lähimmäisiin, ja sitä kautta vahvasti ympäristöteemoihin.

Perustana Raamatun ohjeet ja kristilliset arvot

- Jumalan kunnioitus ja pyhyys haastavat pohtimaan suhtautumistamme Jumalan antamiin ohjeisiin ja käskyihin luomakunnan huolenpidosta.
- Ihmisen tehtävänä on viljellä ja varjella Jumalalle kuuluvaa luomakuntaa.
- Raamatun käskyt ja ohjeet suojelevat ihmistä ja koko luomakuntaa.
- Lepopäivän viettäminen mahdollistaa ihmisen ja koko luomakunnan levon.
- Vanhassa ja Uudessa testamentista löytyy monia luonnon kestäväään käyttöön sekä kohtuuteen liittyviä ohjeita (esim. 5. Moos. 22: 6-7; 3. Moos. 19: 9-10; 1. Tim. 6: 6-8; Matt. 6: 19-24; Room. 8:19-21).

Vapaus ja toivo kannustavat toimimaan

- Kristillinen ympäristönsuojelu ei ole ehdotonta eikä syyllistävä, vaan siihen liittyy olennaisesti vapaus.
- Myönteisen ympäristövastuun korostaminen on tärkeää, sillä pienistä teoista muodostuu suuri kokonaisuus.
- Kristuksen sovitustyö koskee koko luomakuntaa.
- Anteeksisaamisen ja uuden alun mahdollisuus voimaannuttavat toimimaan.

Turvallisuuskulmien huomioiminen kokonaisvaltaisesti

- Fyysinen: ulkona tapahtuvan toiminnan vaaran paikkojen kartoitus ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisy hyvällä etukäteissuunnittelulla, esim. retkien reitivalinnoilla.
- Henkinen: osallistujalähtöisyys, yksilön persoonan, taitojen ja luovuuden arvostaminen ja vahvistaminen, turvallinen ja kiireetön ilmapiiri.
- Hengellinen: Raamattuun perustuva kristillinen kasvatus ja opetus vapauden ja rakkauden hengessä ja yksilön sekä perheen arvomaailmaa kunnioittaen.

Menetelmänä kokemuksellinen oppiminen luonnossa

- Irrallisten ekotekojen ja paperinmakuisten tehtävien sijaan suunnitellaan kokonaisuuksia, joiden kautta mahdollistuu kosketus elävään ympäristöön, aito tekeminen yhdessä sekä luontoon tutustuminen kaikin aistein.
- On parempi huomioida ympäristökasvatus pienimuotoisesti osana muuta perustoimintaa kuin järjestää kerran vuodessa iso tapahtuma, jolloin "mennään luontoon".

Tavoitteena ympäristövastuullinen ja kohtuullinen elämäntapa

- Pelkkä tieto ei johda haluttuun ympäristövastuulliseen toimintaan, tarvitaan arvoista ja asenteista lähtevää motivaatiota, joka voi syntyä kunnioituksesta ja kiitollisuudesta Luojaa kohtaa.
- Eettisen kasvatuksen kautta opetellaan itsehillintää, vastuunkantamista sekä kykyä asettua toisen osaan.
- Elämän kunnioittamiseen liittyy olennaisesti koko luomakunnan kunnioittaminen.
- Luontosuhteemme on välittävä ja kaikkea luotua kunnioittava, vaikka luomakunta ei ole jumalallistunut palveluksen kohde.

Yhteisöllisyys ja verkostot moninkertaistavat vaikuttavuuden

- Kirkolla on hyvät mahdollisuudet tavoittaa eri ikäryhmät.
- Perheiden tukeminen ja innostaminen ympäristövastuulliseen elämäntapaan on vaikuttavuuden kannalta tärkeää.
- Ympäristöongelmien seuraukset, kuten kuivuus ja nälänhätä, koettelevat rankimmin niitä alueita, jotka ovat jo valmiiksi köyhiä. Kirkon Ulkomaan avun ja eri lähetysjärjestöjen kautta kirkolla ja jokaisella sen jäsenellä on hyvät mahdollisuudet auttaa kehitysmaiden ihmisiä.

3. KRISTILLISEN YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TAVOITTEET

Tärkeänä Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin toteuttaman ympäristökasvatuksen tavoitteena on kehittää kristillistä ympäristökasvatusta ja juurruttaa se osaksi hiippakunnan koulutustoimintaa. Toinen tärkeä tavoite on seurakuntien tukeminen ympäristödiplomin hakemiseen ja sen ylläpitämiseen. Näiden koulutustavoitteiden kautta tuomiokapitulin ympäristötoimien vaikuttavuus voi moninkertaistua.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin ympäristöohjelmassa 2013-2017 on ympäristödiplomin käsikirjan mukaisesti oma lukunsa ympäristökasvatukselle, ja siinä on asetettu oheisen taulukon mukaiset tavoitteet. Taulukon tavoitteet on konkretisoitu tämän ympäristökasvatussuunnitelman luvuissa 4-7.

TAVOITE	TOIMENPIDE	AIKATAULU	VASTUU
1. Kristillinen ympäristökasvatus integroidaan osaksi hiippakunnan koulutuksia ja vahvistetaan hiippakunnan seurakuntien työntekijöiden kristillisen ympäristökasvatuksen tietoutta ja osaamista.	Tuomiokapitulin ympäristökasvatuksen periaatteet täydennetään ympäristökasvatussuunnitelmaksi (MINIMI). Kristillisen ympäristökasvatuksen koulutusosioita (esim. kirkon ympäristövastuusta, luomakunnan sunnuntain vietosta, luontoretkien järjestämisestä ja ympäristökasvatussuunnitelman laatimisesta) kehitetään ja ne liitetään hiippakunnan koulutuksiin ympäristökasvatussuunnitelman mukaisesti.	1/2013 2013 alkaen	Ympäristöasiantuntija, dekaani, hiippakuntasihteerit Hiippakuntasihteerit ja dekaani
2. Hiippakunnan seurakuntien tukeminen ympäristödiplomin käyttöönotossa ja ylläpidossa, jotta mahdollisimman monella alueen seurakunnalla on voimassaoleva kirkon ympäristödiplomi.	Seurakunnille tehdään kysely, jossa selvitetään esteitä ympäristödiplomiin liittymiselle sekä koulutuksen ja muun tuen tarvetta ja tämän perusteella suunnataan koulutuksia. Kehitetään ympäristödiplomin väliauditointia ja uusimista tukevia toimenpiteitä. Järjestetään hiippakunnan seurakuntien ympäristövastaaville ja -työryhmille yhteisiä ympäristödiplomin starttipäiviä ja ympäristötyön neuvottelupäiviä. Piispantarkastusten yhteydessä seurakunnilta kysytään ympäristöasioiden hoitoon sekä ympäristödiplomin hakemiseen ja uusimiseen liittyviä kysymyksiä. Ympäristöasioita läpikäydään toimintaneuvotteluissa, asessorin tarkastuksissa sekä piispan kannanotoissa.	2013-2014 2013 alkaen Vuosittain Vuodesta 2011 lähtien jatkuva	Ympäristöryhmä Ympäristöryhmä Ympäristöryhmä Piispa, pappisasesori, hiippakuntasihteerit
3. Vahvistetaan omien työntekijöiden, luot-	Tuomiokapituli lähettää vähintään kaksi ympäristöryhmän jäsentä ja/tai auditoijaa osallistujaksi audi-	Joka toinen vuosi osallistuminen audittoijien neuvottelu-	Ympäristöryhmä

<p>tamushenkilöiden sekä audittoijien ympäristöosaamista.</p>	<p>toijien neuvottelupäiville sekä kirkon ympäristöpäiville.</p> <p>Henkilökunnalle ja luottamushenkilöille tiedotetaan ympäristöohjelman sisällöstä ja sen vaikutuksista eri työtehtäviin sekä annetaan päivitettyt ympäristöperiaatteet</p>	<p>päiville ja joka toinen vuosi osallistuminen kirkon ympäristöpäivillä.</p> <p>Ympäristöohjelman hyväksymisen yhteydessä sekä uusien työntekijöiden ja luottamushenkilöiden aloittaessa.</p>	<p>Ympäristövastaava</p>
<p>4. Tehdään yhteistyötä ja verkostoidutaan.</p>	<p>Jatketaan ja kehitetään yhteistyötä ja tiedonkulkua muiden tuomiokapituleiden ja kirkkohallituksen kanssa, jotta hyväksi havaitut ympäristökäytänteet tulevat muiden hallinnon yksiköiden tietoon ja sovellettaviksi.</p> <p>Jatketaan yhteistyötä olemassa olevien paikallisten ympäristötoimijoiden kanssa sekä verkostoidutaan uusien toimijoiden kanssa niin alueellisesti kuin kansallisesti.</p>	<p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p>	<p>Kaikki työntekijät, ympäristöryhmä</p> <p>Ympäristöryhmä, kaikki työntekijät</p>
<p>5. Välitetään tietoa ja otetaan tarvittaessa kantaa ympäristökysymyksiin.</p>	<p>Hyvien kristillisen ympäristökasvatuksen materiaalivinkkien, koulutusten sekä ympäristökäytänteiden kokoaminen ja julkaiseminen hiippakunnan nettisivuilla sekä Tuoreen oliivipuun lehden luomakuntapalstalla.</p> <p>Seurataan paikallista, valtakunnallista sekä globaalia ympäristöasioihin liittyvää keskustelua ja esitetään tarvittaessa kannanotto kristillisen uskon näkökulmasta.</p>	<p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva seuranta, tilanteen mukaan</p>	<p>Ympäristöryhmä, kaikki työntekijät</p> <p>Ympäristöryhmä, piispat, dekaani, ympäristöasioista vastaava hiippakuntasihteeri</p>

4. OMIEN TYÖNTEKIJÖIDEN, LUOTTAMUSHENKILÖIDEN JA AUDITOIJIEN KOULUTTAMINEN

4.1. Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden kouluttaminen

Henkilökunnalle ja luottamushenkilöille tiedotetaan ympäristöohjelman sisällöstä ja sen vaikutuksista eri työtehtäviin sekä annetaan päivitetty ympäristöperiaatteet (liite 1). Jokainen on omassa työssään vastuullinen toimimaan ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisesti. Uusien työntekijöiden perehdytyksessä kerrotaan, miten omassa työssä voi tehdä arkisia ympäristötekoja. Ympäristöasioiden hoitamisesta pyritään tekemään kaikkien työntekijöiden yhteinen asia, joka koetaan myönteisenä mahdollisuutena velvollisuuden sijasta.

Paljon virkamatkoja ajaville työntekijöille järjestetään mahdollisuus osallistua taloudellisen ajon koulutukseen. Luottamushenkilöitä pyritään ohjaamaan yhä enemmän kimpakyytien suosimiseen kokousmatkoilla.

4.2. Ympäristöryhmän jäsenet ja auditoijat

Hiippakunnallisella ympäristöryhmällä on merkittävä rooli tuomiokapitulin ympäristöasioiden hallinnassa ja hiippakuntien seurakuntien kouluttamisessa ympäristödiplomijärjestelmän osalta.

Tuomiokapituli on kouluttanut 7 auditoijaa kirkkohallituksen auditoijakoulutuksissa. Ympäristöryhmä on lähettänyt säännöllisesti muutaman ympäristöryhmän jäsenen tai kouluttamansa auditoijan osallistujaksi kirkon ympäristöpäiville tai auditoijien neuvottelupäiville. Tämä on ollut hyvä keino ylläpitää ympäristöryhmän jäsenten ja auditoijien asiantuntemusta kirkon ympäristödiplomista ja luoda luontevaa yhteistyötä eri hiippakuntien ympäristöasiantuntijoiden kesken.

Varsinaista auditointikokemusta ei ole kertynyt kaikille auditoijille, koska hiippakunnan alueella on ollut viime vuosina vain muutamia ympäristödiplomihakemuksia. Toisin muutamat auditoijat ovat saaneet auditointikutsuja myös muiden hiippakuntien seurakuntiin ja seurakuntayhtymiin. Yksi mahdollinen keino ylläpitää omaa asiantuntemustaan voisi olla osallistuminen jollain panostuksella seurakuntien väliauditointeihin.

5. HIIPPAKUNNAN SEURAKUNTIEN KOULUTTAMINEN JA TUKEMINEN YMPÄRISTÖASIOIDEN HUOMIOIMISESSA

5.1. Hiippakunnalliset koulutukset, joihin kristillinen ympäristökasvatus integroidaan

Tuomiokapituli voi järjestämiensä koulutusten kautta merkittävästi edistää kristillisen ympäristökasvatuksen osaamista hiippakunnan seurakuntien työntekijöiden keskuudessa. Seurakunnan toiminnallisen puolen työntekijöiden motivoimiseksi ja sitouttamiseksi ympäristökoulutuksissa on ensiarvoisen tärkeää lähteä liikkeelle ympäristönsuojelun raamatullisesta perusteesta. Keskeistä on huomioida kaikissa koulutuksissa ympäristöasiat paitsi sanoin, mutta myös tekojen tasolla. Näin ympäristöasioiden huomioiminen tulee esille läpäisevästi sekä tarjoilujen, materiaalien että koulutusten logistiikan osalta.

Kirkon painopiste on ollut Pyhä vuosina 2010-2012 ja sen myötä ympäristökasvatus on ollut esillä myös muissa kuin ympäristöryhmän järjestämissä koulutuksissa erityisesti vuosina 2010-2012. Vuodesta 2013 alkaen Pyhä-painopistevuosien aikana löydettyt hyvät toimintamuodot ja sisällöt vakiinnutetaan muiden koulutusten osaksi.

Yksittäisten kristillisen ympäristökasvatusten koulutusten sijaan keskeiset sisällöt kannattaa integroida niiden peruskoulutusten osaksi, joihin kristillinen ympäristökasvatus luontevasti liittyy. Esimerkiksi jumalanpalveluselämää koskevien koulutusten yhteyteen voidaan liittää osio luomakunnan sunnuntain toteutusvinkeistä ja kristillisen kasvatuksen kurssien yhteyteen osio kristillisestä ympäristökasvatuksesta. Harvassa seurakunnassa on laadittu ympäristökasvatussuunnitelma. Niiden tekemiseen ohjaava osio voisi olla jonain kertana esimerkiksi kasvatuksen vuosittaisen teemaseminaarin yhteydessä. Kansainvälisen diakonian ja lähetyksen teemapäivissä ilmasto ja ympäristöasiat ovat vahvasti esillä. Luontoarvojen esille tuominen ja luontomateriaalien hyödyntäminen sopii luontevasti erilaisiin menetelmä-, retriitti- ja spirituaaliteettikoulutuksiin.

5.2. Ympäristödiplomin hakemiseen ja ylläpitämiseen liittyvät koulutukset

Ympäristöryhmän järjestämiä ympäristödiplomin starttipäiviä ja ympäristötyön neuvottelupäiviä on ollut vuodesta 2003 lähtien. Starttikoulutuksissa esitellään ympäristödiplomijärjestelmää ja sen perustana olevaa ekoteologiaa sekä kristillistä ympäristökasvatusta. Koulutuksessa käydään läpi myös vaihe vaiheelta ympäristödiplomin hakuprosessi. Suntioiden ja muiden kiinteistötyöntekijöiden hiippakunnallisissa koulutuksissa on pidetty Kirkon ympäristöohjelman teemoja esillä hyvin käytännöllisellä tasolla.

Ympäristödiplomin hakemiseen liittyvä starttikoulutus antaa seurakunnille hyvät perustiedot siitä, miten ympäristödiplomin voi saada. Ongelmana on usein resurssien puute. Seurakunta ei pysty välttämättä palkaamaan ulkopuolista ympäristöasiantuntijaa valmistelemaan ympäristökatselmuksen ja -ohjelman. Seurakuntien työntekijöillä taas ei ole useinkaan aikaa itse tehdä näitä asiakirjoja. Resurssipulasta johtuen myös ympäristödiplomin uusiminen voi viivästyä tai jäädä tekemättä

kokonaan. Tällä hetkellä koko hiippakunnan alueella on voimassaoleva ympäristödiplomi vain Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymällä sekä Raision, Siikaisten ja Ulvilan seurakunnilla. Keskeinen kysymys hiippakunnan ympäristökoulutusten kehittämisessä on sen miettiminen, miten yhä useamman seurakunnan saisi haastettua mukaan ympäristötyöhön. Tuomiokapituli on asettanut tavoitteekseen saada vuosittain jokaisesta rovastikunnasta vähintään yksi seurakunta työskentelemään ympäristödiplomin saamiseksi. Erityisesti tavoitteena on haastaa rakennemuutosseurakuntia mukaan ympäristödiplomijärjestelmään.

Jotta nämä hienot tavoitteet toteutuisivat, olisi seurakuntien ympäristökoulutustarpeet hyvä kartoittaa kyselyn avulla ja samalla pyrkiä selvittämään esteet ympäristödiplomijärjestelmän liittymisellä. Tämän kartoituksen perusteella tulisi järjestää tarvelähtöistä ympäristökoulutusta ja tukitoimintaa. Uudessa ympäristödiplomin käsikirjassa 2012 suositellaan väliauditoinnin suorittamista. Tämän tekemiseen olisi hyvä luoda toimivia käytänteitä hiippakunnan ympäristödiplomiseurakuntien kesken. Esimerkiksi väliauditoinnit päittäin kahden ympäristödiplomiseurakunnan välillä ja itse toteuttaen voisi olla mielekästä ja taloudellista yhteistyötä.

5.3. Piispantarkastukset

Kirkon ilmasto-ohjelmassa kehoitetaan tuomiokapituleja ottamaan piispantarkastusten yhteydessä esille seurakuntien toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja puutteita havaittaessa suosittelemaan seurakunnille ympäristödiplomin hankkimista. Luontevan mahdollisuuden ympäristöasioiden läpikäymiselle tarjoavat hiippakuntasihteerien johtamat toimintaneuvottelut, asessorin tarkastukset sekä piispan kannanotot.

Viime vuosina Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin piispantarkastusten yhteydessä ympäristöasioita on pidetty systemaattisesti esillä. Ennen piispantarkastusta seurakunnat toimittavat tuomiokapituliin piispantarkastuskertomuksen, jonka lomakkeella 2 on yksi kokonainen osio ympäristöasioista. Osiossa tiedustellaan sitä, onko seurakunnalle myönnetty ympäristödiplomi ja miten seurakunnassa toimitaan sen hankkimiseksi tai uusimiseksi. Seurakunnilta kysytään, miten ne huomioivat ympäristönäkökulman energiataloudessa, metsänhoidossa, siivoustoimessa, viheralueiden hoidossa, hautaustoimessa sekä muussa toiminnassa. Lisäksi tiedustellaan ympäristövastaavasta, -työryhmästä sekä -suunnitelmasta.

Piispantarkastuksilla ja piispan kannanotoilla on paljon painoarvoa seurakunnissa. Siksi ympäristöasioiden esillä pitäminen piispantarkastuksissa on merkittävä edistysaskel ympäristöasioiden edistämisessä hiippakunnallisesti. Tavoitteena on jatkaa tätä hyvin toimivaa käytäntöä jatkossakin. Tämän rinnalle on tarkoitus kehittää luvuissa 5.1. ja 5.2. mainittuja konkreettisia koulutuksia ja tukitoimenpiteitä, jotka auttavat seurakuntia hankkimaan ja toisaalta ylläpitämään saavuttamansa ympäristödiplomin.

6. TIEDON VÄLITTÄMINEN JA KANNANOTOT

6.1. Nettisivut

Ympäristöasioiden tiedottamiseen tuomiokapitulin nettisivujen kautta on mahdollista kiinnittää entistä enemmän huomiota, sillä tuomiokapitulin nettisivujen uudistamisen yhteydessä sivuille laadittiin oma luomakuntasivusto ympäristöasioista. Luomakunta on yksi yhdeksästä päävalikon palkista, joten panostus ympäristöasioihin näkyy heti tuomiokapitulin nettisivujen pääsivulla.

Sisällön tuotto luomakuntasivustolle on vielä kesken ja keskeisenä tavoitteena on jatkaa luomakuntasivuston sisällön tuottamista ja kehittämistä. Tällä hetkellä sieltä löytyy muun muassa tuomiokapitulin ympäristökartoitus ja -ohjelma, ympäristöryhmän yhteystiedot sekä linkki kirkkohallituksen ympäristösivuille.

Ympäristöryhmä suunnittelee, mitä aihepiirejä ja kokonaisuuksia sivustolle olisi hyvä lisätä ja sopii, miten sisältö tuotetaan. Sivustolla voisi olla sekä toiminnallisen että kiinteistö- ja taloushallinnon hyviä käytänteitä sekä materiaalivinkkejä. Sivustoille voisi linkittää myös Tuoreen oliivipuun lehden luomakuntapalstat sekä kaikki hiippakunnan alueen ympäristökoulutukset. Luomakuntasivustolla voisi olla myös alueellinen kouluttajalista esimerkiksi energiakatselmuksen tekoon, taloudelliseen ajamiseen, jätehuoltoon sekä hautausmaiden ympäristöasioiden hoitamiseen liittyen.

6.2. Tuore oliivipuun lehti

Tuore oliivipuun lehti toimii nettisivujen ohella hyvänä informaatiokanavana ympäristöasioissa, sillä sen luomakuntapalstalla esitellään ajankohtaisia kristilliseen ympäristökasvatukseen sekä kirkon ympäristödiplomijärjestelmään liittyviä asioita. Luomakuntapalstalla on ollut esimerkiksi ekoteologiaan liittyviä kirja-arvosteluita sekä esitelty hiippakunnan alueen kristillistä ympäristökasvatustoimintaa.

Lehti tavoittaa myös ne, jotka eivät hae aktiivisesti tietoa tuomiokapitulin nettisivuilta. Lehti jaetaan kaikille hiippakunnan alueen seurakuntien vakituksessa työsuhteessa oleville työntekijöille sekä luottamushenkilöille. Tämän lisäksi lehteä jaetaan jokaiseen tuomiokapituliin, kirkkohallitukseen sekä lehdistön edustajille. Painosmäärä on noin 3600.

Tavoitteena on, että Tuoreen oliivipuun lehden luomakuntapalsta tulee jatkossakin toimimaan hyvänä informaation välittäjänä hiippakunnan työntekijöille hyvistä ympäristökäytännöistä sekä -materiaaleista.

Seurakuntien menoista arviolta neljännes menee kiinteistöjen hoitoon ja kustannukset ovat kasvussa, mutta samanaikaisesti seurakuntien verotulot ovat laskussa. Tämän vuoksi kiinteistöhallinnon puolella kaivattaisiin selkeitä hyviä esimerkkejä siitä, miten energiansäästötoimilla voidaan saavuttaa selviä kustannussäästöjä. Tällaisten hyvien esimerkkien löytäminen ja niistä tiedottaminen olisi merkittävää, jotta seurakunnan saisivat konkreettisia vinkkejä siitä, miten he voisivat toimia kestäväällä tavalla sekä ympäristön että talouden kannalta.

6.3. Kannanotot

Luterilaisen kirkon virallisille ympäristökannanotoille on ollut ominaista, että niissä ympäristökysymykset liittyvät usein laajempiin eettisiin kysymyksiin, kuten oikeudenmukaisuuteen. Tästä hyvänä esimerkkinä on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispojen julkaisema kannanotto maailman ruokaturvan puolesta. Huolellisesti laaditussa kannanotossa todetaan muun muassa Isä meidän –rukoukseen pohjautuen, että jokapäiväinen leipä on ihmisarvoisen elämän perusedellytys. Nälkä on oikeudenmukaisuuskysymys.

Paitsi piispoilta, mutta myös muilta tuomiokapitulin työntekijöiltä tiedustellaan aika ajoin kirkon virallista linjausta erilaisiin ajankohtaisiin ympäristökysymyksiin ja -tapahtumiin, esimerkiksi sitä, miten ja miksi kirkko osallistuu Älä osta mitään -päivään. Tuomiokapitulin työntekijöiden ja myös ympäristöryhmän jäsenten onkin syytä seurata ympäristöasioihin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua ja olla tarvittaessa valmiita ottamaan kantaa ympäristökysymyksiin kristillisen uskon näkökulmasta.

7. YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN

7.1. Kirkon hallinto

Kirkon ilmasto-ohjelma ilmestyi vuonna 2008. Ilmasto-ohjelmassa annetaan konkreettisia suosituksia paitsi seurakunnille ja seurakuntalaisille, mutta myös kirkkohallitukselle ja tuomiokapituleille niistä toimenpiteistä, jotka edesauttavat ympäristövastuullisuutta. Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli reagoi nopeasti näihin suosituksiin ja laati ensimmäisenä kirkon hallinnon edustajana oman ympäristökartoituksen ja -ohjelman vuonna 2010. Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on antanut tämän ympäristöaineiston muiden tuomiokapitulien hyödynnettäväksi ja on näin omalta osaltaan edistänyt ympäristöasioiden enenevää huomioimista ja yhteistyötä kirkon hallinnossa.

Uudistetun Kirkon ympäristödiplomin 2012 käsikirjan myötä tuli mahdolliseksi, että seurakuntien tavoin myös kirkkohallituksen virasto ja hiippakuntien tuomiokapitulit voivat hakea Kirkon ympäristödiplomia ja näin liittyä kirkon omaan ympäristöjärjestelmään. Kirkkohallituksen virastolle on myönnetty kirkon ympäristödiplomi joulukuussa 2012. Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on päättänyt 2.1.2013 pitämässään istunnossa hakea ympäristödiplomia. Samaten joissain muissa tuomiokapituleissa työskennellään ympäristödiplomin saamiseksi.

Kirkon keskus- ja hiippakuntahallinto voisi jatkaa hyvin alkanutta yhteistyötä antamalla omat materiaalinsa ja hyvät ympäristökäytänteet muille sovellettaviksi. Sopiva foorumi hyvien ympäristökäytänteiden esilletuomiseen voisi olla esimerkiksi hiippakuntien dekaanien ja lakimiesten vuosittainen yhteinen kokous sekä hiippakuntasihteerien vuosittaiset kokoukset. Ympäristödiplomin saavuttaneet kirkon hallinnon yksiköt toimivat toivottavasti hyvänä kannustimena, jotta kaikki tuomiokapitulit haluaisivat jatkossa saada ympäristödiplomin itselleen ja mahdollisimman monelle oman hiippakuntansa seurakunnalle.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin ympäristöryhmän pitkäaikainen jäsen, biologi Marja-Liisa Leinonen, on toiminut kirkkohallituksen ympäristöasioiden seurantaryhmän jäsenenä sen perustamisesta lähtien. Tämä on omalta osaltaan edistänyt yhteistyötä ja tiedonkulkua kirkkohallituksen ja Turun tuomiokapitulin välillä ajankohtaisista kirkon ympäristöasioista.

7.2. Alueelliset ympäristötoimijat

Ympäristöryhmä on toiminut vuodesta 2002 tuomiokapitulin ympäristöasiantuntijaryhmänä. Ympäristöryhmä on verkostoitunut aktiivisesti paikallisten ympäristötoimijoiden kanssa, esimerkiksi Varsinais-Suomen alueella toimivan kestävän kehityksen ja energia-asioiden asiantuntijaorganisaatio Valonian kanssa. Tuomiokapituli oli Valonian aloitteesta yksi sopijaosapuoli Varsinais-Suomen ilmastostrategiassa. Jatkossa ympäristöryhmä jatkaa yhteistyötä ja verkostoitumista etsien myös uusia mahdollisia yhteistyötahoja.